

Διδάσκοντας Θρησκευτικά με Τέχνη (Μοτίβα Έντεχνου Συλλογισμού)

Νικόλαος Χριστόπουλος

Θεολόγος – Φιλολόγος

Συντονιστής Θεολόγων Πελοποννήσου & Δυτ.
Ελλάδας

Επάρκειες Γ' Δημοτικού

Γ' Δημοτικού

Γενικές επάρκειες της τάξης

Οι μαθητές και οι μαθήτριες επαρκώς:

- να εξοικειωθούν με σύμβολα, εικόνες, γιορτές, λατρευτικά γεγονότα και έθιμα της Ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης
- να συναισθάνονται τη σημασία που έχει για τους χριστιανούς το πρόσωπο του Ιησού Χριστού
- να αναγνωρίζουν τις γιορτές των κύριων σταθμών της ζωής του Χριστού (Χριστούγεννα, Πάσχα)
- να προσεγγίζουν αξίες του Χριστιανισμού για την ανακαίνιση και τη μεταμόρφωση της ζωής (αγάπη, προσφορά, αλληλεγγύη, θυσία, χαρά, ελπίδα, συμφιλίωση με την κτίση)
- να καλλιεργούν την παρατηρητικότητά τους και τα αισθητικά τους κριτήρια
- να εκφράζουν συναισθήματα, προσωπικές απόψεις και επιχειρήματα
- να συνειδητοποιούν ότι η πίστη μπορεί να φέρνει κοντά τους ανθρώπους
- να αναπτύσσουν οικολογική και κοινωνική ευαισθησία

Επάρκειες Δ' Δημοτικού

- να διερευνούν βιβλικές αφηγήσεις και εκκλησιαστικά γεγονότα, εκκινώντας από δικές τους εμπειρίες και βιώματα
- να διακρίνουν βασικές παραδόσεις και αξίες του Χριστιανισμού στη ζωή των πιστών (προσευχή, λατρεία, ιεροί τόποι, προσκυνήματα, ηθικές αξίες)
- να προσεγγίζουν πτυχές από τη ζωή σπουδαίων βιβλικών προσώπων και χριστιανών αγίων (από την Παλαιά Διαθήκη, Πρόδρομος, Παναγία, άγιοι της Εκκλησίας)
- να εξοικειωθούν με σημαντικές γιορτές, μυστήρια, εικόνες, λατρευτικά γεγονότα και έθιμα της Ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης
- να συζητούν, επικοινωνούν και συνεργάζονται με τους συμμαθητές τους
- να εφαρμόζουν όσα έμαθαν σε δημιουργικές εκφράσεις, εκδηλώσεις και δράσεις
- να δαισθάνονται τη σημασία της πίστης ως στοιχείου ταυτότητας και πολιτισμού
- να συναισθάνονται τη χαρά και την αξία του να ανήκεις σε μια κοινότητα

Επάρκειες Ε΄ Δημοτικού

Ε΄ Δημοτικού

Γενικές επάρκειες της τάξης

Οι μαθητές και οι μαθήτριες επαρκώς:

- να εκτιμούν τον ρόλο και τη σημασία της παρουσίας των προφητών στον κόσμο, με σκοπό την προετοιμασία του για την έλευση του Χριστού
- να παρουσιάζουν τον Θεάνθρωπο Ιησού ως την σαρκωμένη Αλήθεια και ως το κέντρο της χριστιανικής Εκκλησίας
- να προσεγγίζουν τη χριστιανική πρόταση πάνω σε θεμελιώδεις διαστάσεις των ανθρώπινων σχέσεων (καθοδήγηση και συνύπαρξη, κανόνες και όρια, αλλαγή και συγχώρηση κ.ά.)
- να εμβαθύνουν σε όψεις της διδασκαλίας του Χριστού (αγάπη προς τους εχθρούς, ελεημοσύνη, συγχώρηση, χάρη και νόμος, μετάνοια κ.ά.), συνδέοντάς τις, με προσωπικές τους εμπειρίες και βιώματα
- να περιγράφουν τα ιστορικά γεγονότα που αφορούν στη ζωή της πρώτης Χριστιανικής Εκκλησίας και το ευχαριστιακό πνεύμα της εκκλησιαστικής κοινότητας και της χριστιανικής ζωής
- να αναγνωρίζουν τους κινδύνους των αιρέσεων και του σχίσματος για το σώμα της Εκκλησίας καθώς και τη συμβολή των Οικουμενικών Συνόδων στη διάσωση και διαφύλαξη της αλήθειας
- να ανακαλύπτουν τη σημασία του γεγονότος της Ανάστασης του Κυρίου για όλο τον κόσμο και των διαχρονικών χριστιανικών αξιών για τον άνθρωπο και την κοινωνία (ελευθερία, δικαιοσύνη, ισότητα, μαρτυρία, αδελφοσύνη, αγάπη, ελπίδα κ.ά.)

Επάρκειες ΣΤ' Δημοτικού

ΣΤ' Δημοτικού

Γενικές επάρκειες της τάξης

Οι μαθητές και οι μαθήτριες επαρκώς:

- να εκτιμούν γεγονότα και πρόσωπα της ιστορίας της Χριστιανικής Εκκλησίας των τριών πρώτων αιώνων
- να διακρίνουν τη διαφορετική βίωση του Χριστιανισμού σε συγκεκριμένα πρόσωπα – ανθρωπολογικά πρότυπα (μάρτυρες, αγίους, αυτοκράτορες)
- να εμβαθύνουν σε θεμελιώδεις και διαχρονικές αξίες που αναδείχθηκαν στη ζωή της πρώτης Χριστιανικής Εκκλησίας (μαρτυρία, ενότητα, αγάπη, ελευθερία, αυτοθυσία, ταπείνωση κ.ά.)
- να εξοικειωθούν με τα βιβλία της Αγίας Γραφής και να με τη χρήση τους
- να αναγνωρίζουν τη σημασία της Βίβλου για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό
- να εντοπίζουν τη διαχρονική παρουσία της Κ.Δ. στη ζωή της Εκκλησίας, στην τέχνη και στον πολιτισμό
- να συναισθάνονται τη σημασία της λειτουργικής ζωής και ειδικά της Θείας Ευχαριστίας για την Εκκλησία
- να καλλιεργούν περαιτέρω τις ικανότητές τους για εύρεση, παρουσίαση και επεξεργασία πληροφοριών, προβληματισμό, διάλογο, συνεργασία και δημιουργική έκφραση

Artful thinking

Διδασκαλία μέσω της τέχνης

Αναπτύχθηκε από το Harvard Project Zero σε συνεργασία με το Traverse City για τα δημόσια σχολεία του Michigan.

Artful thinking

- Η προσέγγιση στο ΜτΘ αφιερώνει πολλές δραστηριότητες στην αξιοποίηση της τέχνης
  - **Διδάσκοντας μέσω της τέχνης :**
- Η τέχνη δεν υπάρχει με ρόλο διακοσμητικό, αλλά με κύριο ρόλο, ώστε να συνδράμει τη διδασκαλία της ενότητας

Η παλέτα του artful thinking

- ▣ **Γαλάζιο** : ρωτάω, αναρωτιέμαι, εξετάζω, ερευνώ
- ▣ **Πράσινο**: παρατηρώ, περιγράφω
- ▣ **Πορτοκαλί**: συγκρίνω, συνδέω
- ▣ **Βιολετί**: διερευνώ την πολυπλοκότητα
- ▣ **Κίτρινο**: εξετάζω από διαφορετικές γωνίες θέασης
- ▣ **Κόκκινο**: αιτιολογώ

Τα μοτίβα (routines)

- ✓ Μπορούν να λειτουργούν ως πάγια διδακτική πρακτική (routines)
- ✓ Η διάρκειά τους κυμαίνεται στα 10-15 λεπτά
- ✓ Μπορούν να εναλλάσσονται ανάλογα με τους διδακτικούς στόχους
- ✓ Η εφαρμογή τους μπορεί να γίνει:
  - ▣ σε παραστατικές τέχνες (ζωγραφική, γλυπτική, αρχιτεκτονική)
  - ▣ σε μουσικά έργα
  - ▣ σε λογοτεχνικά έργα

Γιατί τέχνη;

- εκφράζουν συναισθήματα, συγκινήσεις, εμπειρίες, αλλά και διανοητικές λειτουργίες.
- ερμηνεύουν κάθε τι υπαρκτό, συγκεκριμένο και αφηρημένο.
- διαμορφώνονται μέσα σε συγκεκριμένα κοινωνικά συστήματα και ιστορικά πλαίσια τα οποία εκφράζουν και προσπαθούν να ερμηνεύσουν.
- Άρα :
- διεισδύουν στον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου αλλά και
- απεικονίζουν το φυσικό και ιστορικό – κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιό του.
- ***Οι τέχνες έχουν τη δυνατότητα να κάνουν ορατά τα αόρατα και τα ορατά ακόμη πιο ορατά.***

Σκεφθείτε - αμφιβάλλετε – εξερευνήστε

- Σκέφτομαι - προβληματίζομαι - διερευνώ
- Παρατηρώ με κριτική διάθεση (αναζητώ πληροφορίες- λεπτομέρειες)
- π.χ η Εικόνα των Χριστουγέννων, η άλλης εορτής (Θεοφάνεια, Ευαγγελισμός)
- τι γνωρίζεις σχετικά με αυτή την εικόνα;
- ποια ερωτήματα σου προκαλεί;
- τι είναι αυτό που σε κάνει να θέλεις να ερευνήσεις περισσότερο;

Πως χρησιμοποιείται το μοτίβο;

- Καθένας μόνος του – παρατήρηση
- Σε ομάδες break session webex- απαντούν τα τρία ερωτήματα
- Καταγράφουν τις απαντήσεις σε χαρτάκια post it.
- Ανακοινώνει η κάθε ομάδα και οι απαντήσεις καταγράφονται στο Padlet
- Εναλλακτικά: Τα χαρτάκια της κάθε ομάδας κολλάνε σε χαρτιά A3 σε εμφανές σημείο στην αίθουσα

Αρχή, Μέση, Τέλος

Παρατηρώ ολιστικά

- Ερωτήσεις:
- Αν αυτή ήταν η αρχή μιας ιστορίας τι θα ακολουθούσε;
- Αν αυτό ήταν στο μέσον μια ιστορίας τι θα είχε συμβεί προηγουμένως ; Τι θα ήταν επόμενο να συμβεί μετά;
- Αν ήταν το τέλος ποια θα ήταν η ιστορία;

Μοτίβο 10 X 2

Για ποιο λόγο χρησιμοποιώ το μοτίβο;

- Α' ματιά : Ασκούνται στην προσεκτική παρατήρηση και
- Β' ματιά : Ασκούνται στην εμβάθυνση
- Πώς;
- *Α' ματιά*
- κοιτάζουν προσεκτικά το έργο τέχνης
- γράφουν σε κατάλογο 10 λέξεις ή φράσεις σχετικές με έργο τέχνης
- *Β' ματιά*
- ξανακοιτάζουν προσεκτικά και
- ξαναγράφουν 10 καινούργιες λέξεις ή φράσεις
- Δημιουργούν ένα **κείμενο** που εμπεριέχει αυτές τις φράσεις

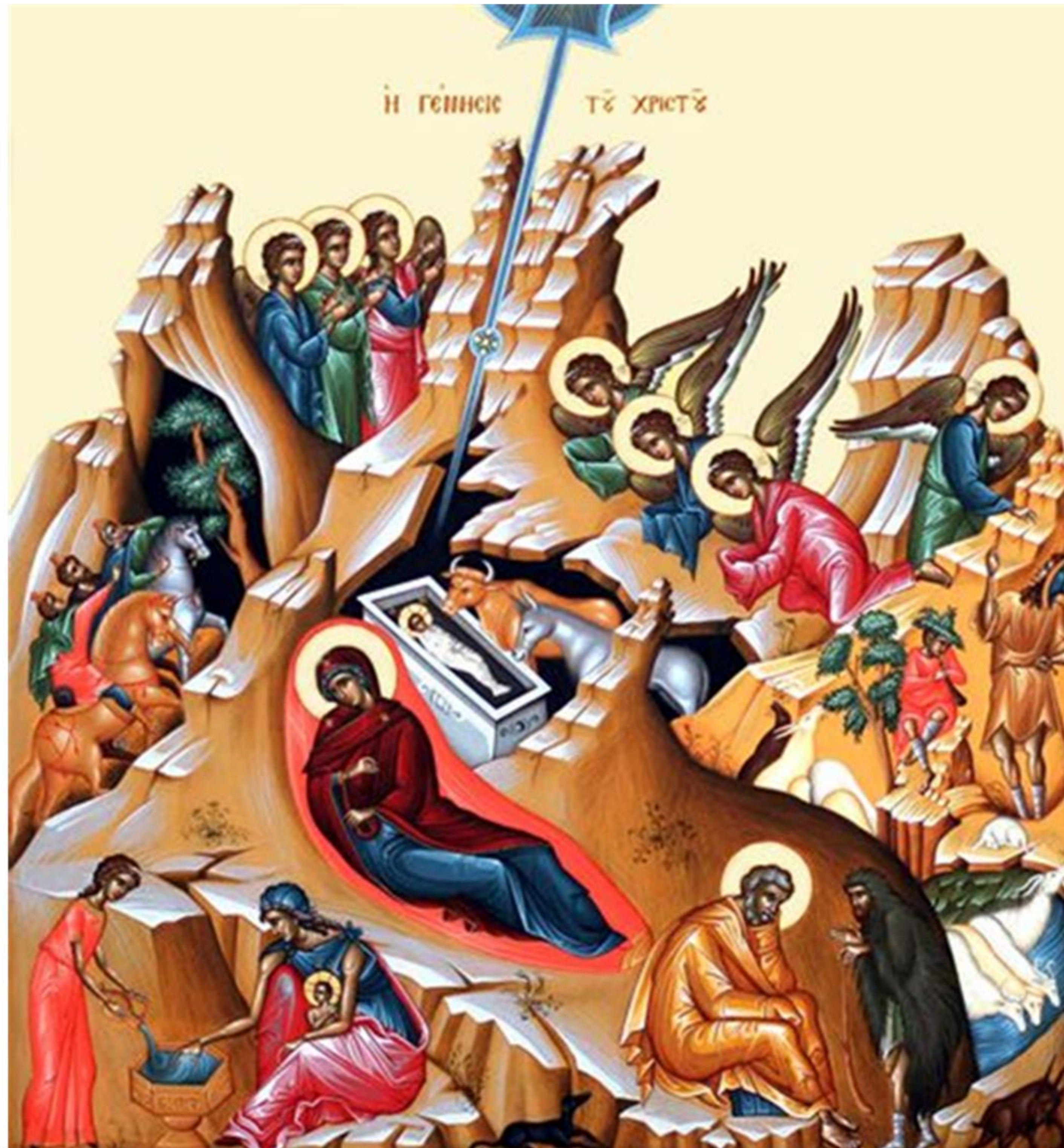

Δημιουργία κολλάζ

- Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες καλούνται να εκφράσουν καλλιτεχνικά ένα θέμα μια ιδέα , την άποψή τους, τα συναισθήματά τους
- Χρησιμοποιούν υλικό από εφημερίδες, περιοδικά, εκτυπώσεις έργων τέχνης και ανασυνθέτουν μια εικόνα / έργο δίνοντας την δική τους αφήγηση / ανάγνωση του θέματος
- Με πολλές εικόνες ή έργα ενός ζωγράφου δημιουργούν μια άλλη εκδοχή του έργου του
- Δημιουργούν κάρτες με λεπτομέρειες από βυζαντινές εικόνες ή άλλα έργα τέχνης

Παρατηρήστε την εικόνα

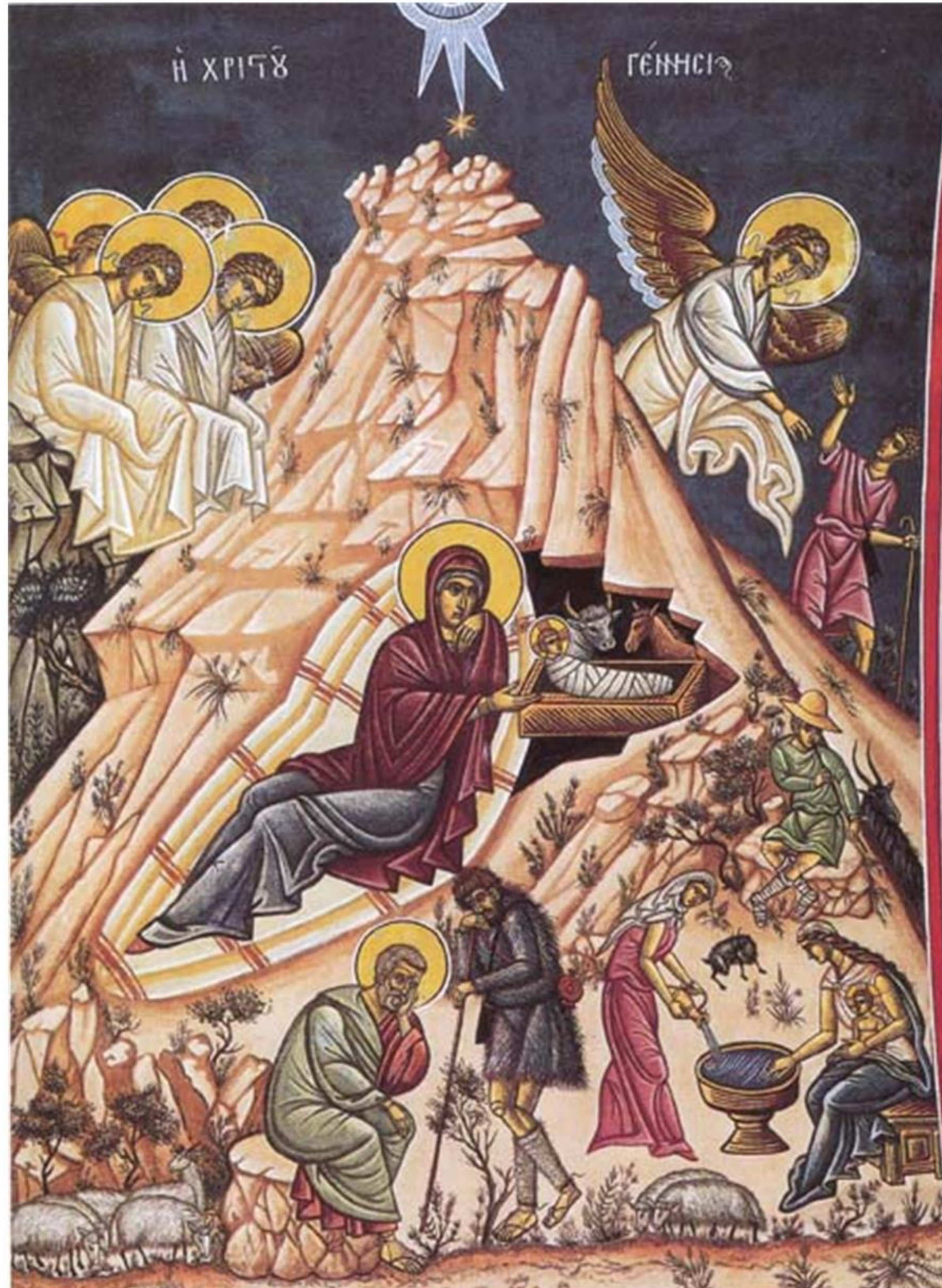

Φώτης Κόντογλου

Φώτης Κόντογλου στην Παιανία

Θεοφάνια (γιατί;)

- Στο λεξικό, άλλωστε, ετυμολογίας του Γιώργου Μπαμπινιώτη διαβάζουμε τα εξής: «Διάφορες εορτές εκφέρονται σε πληθυντικό ουδετέρου, όπως συμβαίνει με τα Επιφάνια και τα Θεοφάνια (πβ. επίσης Ίσθμια, Πύθια, ακόμη και Χριστούγεννα). Επειδή οι λέξεις αυτές προέρχονται απευθείας από θέμα τού ρ. φαίνομαι και όχι από το αντίστοιχο επίθ. (επιφανής), είναι ορθό να γράφονται με -ι- (Επιφάνια, Θεοφάνια), πράγμα που τις διαχωρίζει από τα παράγωγα τού επιθέτου (π.χ. επιφανής – η επιφάνεια)».

Εικόνα Θεοφανίων

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.
Καλές γιορτές σε όλες και όλους

Νικόλαος Χριστόπουλος

Θεολόγος Φιλολόγος

ΣΕΕ Θεολόγων Πελοποννήσου & Δυτικής Ελλάδας